

KÖDPÁRNA ÉS HAVAS HEGYEK

A KÁRPÁT-MEDENCEVIDÉK KÖZÉPSŐ ÉS KELETI RÉSEIT MUTATÓ műholdfelvétel egy igencsak jellegzetes téli időjárási helyzetet ábrázol. A téli anticiklon (magas nyomású légköri képződmény) kezdetben verőfényes, időnként kifejezetten tavaszias, bár legtöbbször fagyos idővel jelentkezik, majd 1-2 nap múlva erősödik a köd-hajlam, és sűrű köd fogja kitölteni a medence alacsonyabb tájait. Ebből a ködpárnából úgy emelkednek ki a magasabb hegyek, mint egy tenger szigetei. A párna vastagszik, és teteje néhány nap után 800–1200 méter tengerszint feletti magasságot ér el. Minthogy magas légnyomás uralja, a képződmény igen tartós tud lenni, akár hetekig is fennállhat ez az állapot. A ködpárna alján kifejezetten kellemetlen, fagyos, zúzmarás az időjárás, de a ködből kilógó csúcsok napfényben fürdenek, és nappal akár 10 °C-kal is magasabb lehet a hőmérséklet, mint a ködös tájakon. Ezt a jelenséget hőmérsékleti inverzióknak nevezik.

A műholdképek perspektívájából persze mindig láthatjuk, hogy mely hegyek lógnak ki az – egyébként helyről helyre változó vastagságú – ködpárna alól. Felvételünkön szépen végigkövethetők a Felvidék hegyei, az Északkeleti-, Keleti- és Déli-Kárpátok vonulatai. Az Erdélyi-medencébe is „beszivárog” a köd, körbefolyva a Bihar-hegységet és nyugati oldalán a Béli- és Zarándi-hegységeket. A medence északi végét lezáró hegycsoport közepén fehérlik a Magas-Tátra, délebbre pedig az Alacsony-Tátra nyugat-keleti irányban hosszan elnyúló gerince. Az Észak-magyarországi-középhegység és a belső-kárpáti vulkáni hegység 800 métert meghaladó csúcsai is elérik a köd felső határát: a Mátra, a Bükk, az Eperjes–Tokaji-hegylánc után Kárpátalja vulkáni hegyein át jutunk el a már teljesen ködmentes Gutinig és Kelemen-havasokig.

A felvétel további érdekessége, hogy a január közepi időpont ellenére a táj egy része hómentes. Az Erdélyi-medencében és a Kárpátok közvetlen északkeleti előterében hó nélküli, barna földeket látunk, itt a pillanatnyi hóhatár a ködhatár fölött van. A hegyeket és a székelyföldi medencéket hó borítja, a Kárpátok külső oldalának tájait pedig részben újabb ködpárna rejtje el a műhold szenzorai előtt.

SZÖVEG: TIMÁR GÁBOR–KERN ANIKÓ

NASA MODIS/Terra műhold – ELTE műholdvevő állomás – 2006. január 16.

